

Endüstri 6.0 Döneminde Pazarlamaya Genel Bir Bakış:Pazarlama 6.0

¹Salih YILDIZ, ^{2*}Mehmet Asif ALAN,

¹Prof. Dr. Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, salihyildiz@yahoo.com Orcid No:

<https://orcid.org/0000-0002-1002-5960>

² Doktora Öğrencisi - Bayburt Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi, alanasif@hotmail.com

Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-6947-404X>

Geliş Tarihi/Received: 10.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 29.01.2025

e-Yayım/e-Printed: 31.01.2026

ÖZET

Teknoloji ve iş dünyasının gelişen dünyasında Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki etkileşimi anlamak çok önemlidir. Bu çalışma, mevcut teorik çerçeveler etrafında yapılandırılmış ilişkilerini incelemek için nitel bir araştırma yaklaşımı benimser. Güncel teorilere, kavramsal modellere ve ilgili çalışmalara odaklanarak akademik literatürün kapsamlı bir incelemesini içerir. Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0'ın evrimi, AI, IoT, blockchain ve AR gibi gelişmiş teknolojilerin üretimi ve müşteri katılımını yeniden şekillendirdiği dönüştürücü bir dönemi işaret etmektedir. Bu işaret, kişiselleştirilmiş, verimli ve duyarlı süreçleri teşvik ederek işletmelerin müşterilerle daha derin düzeylerde bağlantı kurmasını sağlar. Pazarlama, ürün merkezli stratejilerden (Pazarlama 1.0) müşteri odaklı yaklaşımlara (Pazarlama 6.0) geçerek duygusal bağlantıları, sürdürülebilirliği ve sürükleyici deneyimleri vurgulamaktadır. Çalışma sonuçlarına göre AI odaklı otomasyon, hiper kişiselleştirilmiş kampanyalara olanak tanırken, IoT cihazları bireysel tercihlere göre uyarlanmış gerçek zamanlı etkileşimlere olanak tanımaktadır. Blockchain şeffaflığı ve güveni artırırken, AR/VR teknolojileri sürükleyici alışveriş deneyimleri sunarak iade oranlarını azaltır ve memnuniyeti arttırmaktadır. İnsan yaratıcılığı ve yapay zeka destekli içgörülerin birleşimi, Pazarlama 6.0'ın merkezinde yer almakta ve işletmeler, müşteri değerleriyle uyumlu ilgi çekici anlatılar ve marka hikayeleri hazırlayarak, sadakati ve etkileşimi teşvik edebilirler. Tahmine dayalı analizler, şirketlerin ihtiyaçları önceden tahmin etmelerini ve sorunları proaktif bir şekilde ele almasına imkan sağlar. Bu yeni pazarlama paradigmasında başarılı olmak için, işletmeler bu inovasyonları benimsemeli ve kendilerini Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0'ın ön saflarında konumlandırmalıdır. Bunu yaparak, sürdürülebilir büyümeyi sağlayabilir, anlamlı ilişkiler kurabilir ve müşteri merkezli bir gelecekte Pazar liderliğini ele alabilirler.

Anahtar Kelimeler: Endüstri 6.0, Pazarlama 6.0, Müşteri Odaklılık, İnovasyon, Yapay Zeka, Blockchain

An Overview of Marketing in the Industry 6.0 Era: Marketing 6.0

ABSTRACT

In the rapidly evolving digital age, businesses are faced with increasingly complex challenges in gaining and maintaining market share. In response to these dynamics, "Marketing 6.0" has emerged as the latest evolution in marketing approaches, replacing previous paradigms from Marketing 1.0 to Marketing 5.0. This concept emphasizes the integration of cutting-edge technologies such as artificial intelligence to create immersive customer experiences in a digitally connected world and to develop stronger, emotionally driven brand-consumer relationships. In this context, the first section of the study conceptually addresses Industry 6.0 and Marketing 6.0. The other section evaluates existing examples in practice related to the Industry 6.0 concept. The final section of the study provides conclusions and evaluations. In light of these evaluations, Marketing 6.0 is characterized by a shift from transactional approaches to an in-depth understanding of consumer needs and desires, and the use of data to provide personalized and relevant solutions. This evolution parallels industrial developments from Industry 4.0 to Industry 5.0, which emphasize human-machine collaboration, customization, and co-creation. As industries integrate advanced technologies such as AI, Big Data, and IoT, marketing strategies must transform to deliver customized experiences and build stronger connections with consumers. The study emphasizes that this interconnected transformation requires businesses to embrace Industry 6.0 and the accompanying Marketing 6.0 principles to succeed in an increasingly dynamic and competitive global environment..

Keywords: Industry 6.0, Marketing 6.0, Customer Centricity, Innovation, Artificial Intelligence, Blockchain

GİRİŞ

Sürekli gelişen dijital çağda, işletmelerin pazar payı elde etme ve sürdürme konusunda karşılaştıkları zorluklar giderek daha karmaşık hale gelmektedir. Bu dinamikler karşısında, Pazarlama Stratejisi 1.0, Pazarlama 2.0, Pazarlama 3.0, Pazarlama 4.0 ve Pazarlama 5.0 kavramlarının trendinden sonra, artık Pazarlama Stratejisi 6.0 kavramı tüketici davranışındaki ve teknolojik gelişmelerdeki hızlı değişimlere bir yanıt olarak doğmuştur. Philip Kotler'in "Pazarlama 6.0: Gelecek Sürükleyici" adlı kitabında, bu dijital çağda pazarlama hakkında devrim niteliğinde bir kavram tanıtmakta ve sürükleyici müşteri deneyimlerinin önemini vurgulanarak dijital olarak bağlanan bir dünyada duygulara ve daha insan etkileşimlerine dayanan güçlü marka-tüketici ilişkileri yaratmada yapay zeka (AI) dahil olmak üzere en son teknolojileri entegre etmenin rolünün altını çizilmektedir. Bu nedenle, Pazarlama 6.0, en son teknolojinin entegrasyonunu vurgulayan ve gelişmiş müşteri deneyimine odaklanan pazarlama yaklaşımlarındaki en son evrimdir. Daha çok işlemsel nitelikte olan önceki yaklaşımların aksine, Pazarlama 6.0, müşteri ihtiyaçlarını ve isteklerini derinlemesine anlamaya ve verilerin akıllı kullanımı yoluyla kişiselleştirilmiş ve ilgili çözümler sunmaya çalışır. Günümüzde başarılı şirketler yalnızca ürün veya hizmet sağlayıcısı olarak değil, aynı zamanda sürekli değişen küresel toplumda sürdürülebilirliği ve farkındalığı savunan değişimin itici gücü olarak da hareket etmesi beklenmektedir.

Endüstriyel ortam başta olmak üzere küresel çapta, büyük bir değişimin eşiğinde yer almaktayız. Bu değişimleri ifade eden endüstri devrimlerinden otomasyon ve birbirine bağlı sistemlerle karakterize edilen Endüstri 4.0, daha akıllı bir gelecek için ilk temelleri attı. Şimdi, bu temeller üzerine inşa edilen Endüstri 5.0 ve Endüstri 6.0, insan-makine işbirliğini, kişiselleştirmeyi ve ortak/birlikte yapmayı vurgulayarak ortaya çıkmaktadır. Bu evrim, pazarlama stratejilerinde paralel bir değişikliği zorunlu kılmaktadır. Yüksek kişiselleştirilmiş deneyimler sunmak ve daha derin marka ilişkileri kurmak için teknolojiden yararlanan müşteri merkezli bir yaklaşım olan Pazarlama 6.0 adım adım devreye girmektedir (Kotler vd., 2020).

Endüstri 5.0'dan Endüstri 6.0'a geçiş, yapay zeka, makine öğrenimi, Nesnelerin İnterneti ve siber-fiziksel sistemlerin bir araya gelmesiyle sağlanan endüstriyel yeteneklerde önemli bir sıçramayı ifade eder. Bu teknolojiler, üretim ve üretim süreçlerinde benzeri görülmemiş düzeyde otomasyon, verimlilik ve özelleştirme sağlar (Smith, 2022). Paralel olarak, Pazarlama 6.0 daha etkileşimli, kişiselleştirilmiş ve veri odaklı pazarlama stratejileri oluşturmak için aynı teknolojileri benimseyerek evrimleşmektedir (Johnson & Brown, 2023). Bu çalışma Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki etkileşime dair öngörüler sunarak teknolojik gelişmelerin pazarlama uygulamalarını nasıl şekillendirdiğine dair inceleme yapmaktadır.

Teknolojik inovasyonda ki büyük ilerleme dünya çapında endüstrileri yeniden şekillendirmeye devam etmekte (Çınar, Altuntaş ve Alan, 2021). Güncelsanayi devriminin bir sonraki versiyonu olan Endüstri 6.0, yapay zeka (AI), büyük veri ve robotik gibi gelişmiş teknolojileri akıllı üretim sistemlerine entegre etmeyi vaat etmektedir (Bakla, 2020). Otomasyondan insan-makine iş birliğine bu geçiş, pazarlama stratejilerinde buna karşılık gelen bir evrimi gerekli kılar. Deneyimleri benzeri görülmemiş bir düzeyde kişiselleştirmek için veri analitiği ve yapay zeka kullanan müşteri merkezli bir yaklaşım olan Pazarlama 6.0 devreye girmektedir (Anderson & Jacobson, 2000). Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki karşılıklı ilişki, endüstriyel alandaki teknolojik gelişmelerin pazarlama uygulamaları üzerindeki derin etkisiyle vurgulanmaktadır. Yapay zeka, büyük veri analitiği ve Nesnelerin İnterneti (IoT) gibi son teknolojilerin üretim süreçlerine entegrasyonu yalnızca operasyonel verimliliği ve çevikliği artırmakla kalmaz, aynı zamanda tüketici davranışları ve tercihleri hakkında derinlemesine tahmin elde etmek için kullanılacak çok sayıda veri üretmektedir. Bu çalışma ile Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki ilişkiyi inceleyerek, birindeki ilerlemelerin diğerinin başarısını nasıl artırdığını göstermektedir. Sonuç olarak, Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0'ın birleşmesi, daha fazla birbirine bağlı, kişiselleştirilmiş ve verimli sistemlere doğru dönüştürücü bir değişimi temsil etmektedir. Endüstriler yeteneklerini geliştirmek için gelişmiş teknolojileri benimserken, pazarlama stratejileri de özelleştirilmiş deneyimler sunmak ve müşterilerle daha güçlü bağlantılar kurmak için adapte olmaktadır. Teknolojik ilerlemeler ile pazarlama evrimi arasındaki simbiyotik ilişki, daha entegre ve etkili bir gelecek yaratmak için endüstriyel ve pazarlama uygulamalarını uyumlu hale getirmenin önemini vurgulamaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki ilişkiyi keşfetmek için nitel bir araştırma tasarımı kullanmaktadır. Araştırma modeli, literatürdeki mevcut teorilere dayanarak yapılandırılmıştır. Metodoloji, teorik çerçevelerin, kavramsal yaklaşımların ve ilgili çalışmaların sistematik değerlendirmesi yoluyla yeni bir bakış açısı ve öngörüler sağlamayı amaçlayan mevcut literatürün kapsamlı bir incelemesini ve analizini içerir.

Araştırma Modeli: Çalışma, mevcut literatürün içerik analizini kullanarak nitel bir araştırma tasarımını benimser. Bu yaklaşım, alandaki teorik ve uygulamalı perspektiflerin incelenmesini ve yorumlanmasını kolaylaştırır.

Veri Toplama Süreci: Araştırma için veriler, makaleler, kitaplar ve raporlar dahil olmak üzere akademik veri tabanlarından toplandı. Literatür incelemesi sırasında, yalnızca doğrudan ilgili çalışmalar seçildi ve analiz edildi. Toplanan literatür, ana temaların ve alt temaların belirlendiği ve araştırma sorularını ele almak üzere yapılandırıldığı tematik yöntemler kullanılarak incelendi. Analiz, seçilen çalışmaların güncelliğine, alana katkısına ve özgüllüğüne odaklandı. Bu tematik analiz, literatürdeki mevcut bilginin değerlendirilmesine olanak tanıyarak, tanımlanan çerçeve içinde yeni bir bakış açısının geliştirilmesine katkı sundu.

Çalışma Sınırlamaları: Bu çalışmanın sınırlamaları veri kaynakları, zaman kısıtlamaları, metodoloji ve kapsam gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Literatür taraması yalnızca mevcut ve yayınlanmış kaynaklara dayanmakta olup, yayınlanmamış veya ortaya çıkan bilgiler hariç tutulmuştur. Araştırma nitel analiz yöntemleri kullanılarak belirli bir zaman diliminde yürütülmüştür, yani bulgular nesnel ölçümler yerine araştırmacının yorumlarına dayanmaktadır. Dahası, çalışma belirli bir konuya odaklanarak diğer olası ilişkileri ve bağlamları keşfedilmemiş bırakmaktadır. Gelecekteki araştırmaların daha geniş bir literatür yelpazesini dahil ederek ve bulguları tamamlamak için nicel yöntemler kullanarak bu sınırlamaları ele alması önerilmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dergimize gönderilmiş olan aday makalelerin (araştırma, derleme ve literatür çalışmaları) yöntem bölümü alt başlıklara (araştırma modeli, evren-örneklem/çalışma grubu, veri toplama araçları ve süreci, verilerin analizi vb.) ayrılarak sistematik bir biçimde sunulmalıdır. Çalışmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda hangi araştırma deseninden niçin yararlandığı ayrıntılı bir şekilde belirtilmelidir. Araştırma sürecinde yararlanılan istatistiksel teknikler dışında varsa kullanılan ölçme araçları ile bu araçlara ilişkin geçerlik-güvenirlilik çalışmalarına ilişkin bilgiler de kapsamlı bir şekilde açıklanmalıdır.

1. Pazarlamanın Dönüşümü

1. 1. Pazarlama 1.0: Ürüne ve Kaliteye Odaklanma

Pazarlama 1.0 ürün odaklı yani entelektüel müşteri kitlesi üzerinden bir süreç yaşandı (Grace, 2024). Pazarlama 1.0 döneminde, birçok şirket yüksek kaliteli ürün geliştirmeye odaklandı ve güçlü marka imajı oluşturdu. Örneğin, ketçap üreticileri tüketicileri çekmek için hammaddelerinin kalitesini ve ürünlerinin tadını önceliklendirmektedir (Sasanadigital, 2024).

1. 2. Pazarlama 2.0: Bir Bakış Açısı Değişikliği

Pazarlama 2.0 müşteri odaklı yani duygusal müşteri kitlesi üzerinde bir süreç yaşanmıştır (Grace, 2024). Pazarlama 2.0 dönemi, tüketici ihtiyaç ve isteklerine daha fazla dikkat edilmesiyle pazarlama yaklaşımında değişiklikler getirmektedir. Örneğin, meşrubat üreticileri, tüketici tercihlerine göre uyarlanmış çeşitli tatlar sunarak ürün portföylerini genişletmeye başladı (Sasanadigital, 2024).

1. 3. Pazarlama 3.0: Vicdana Dokunmak

Pazarlama 3.0, müşterilerin yalnızca işlevsel ve duygusal tatmin değil, aynı zamanda seçtikleri markalardan manevi tatmin de aramasına odaklanır. Pazarlama 3.0'da şirketler yalnızca ürün ve hizmetleriyle müşterilerine bir çözüm sağlamaya odaklanmadı, aynı zamanda sosyal ve çevresel sorunlara çözüm getiren faaliyetleri desteklemeye de odaklandı (Grace, 2024). Pazarlama 3.0, sosyal ve çevresel değerlere vurgu yapar ve tüketicilerin kalplerine ve vicdanlarına dokunmaya çalışır. Örneğin, atıştırmalık yiyecek şirketleri, sürdürülebilirlik programı biçiminde toplumun refahını iyileştirmek için sosyal programları desteklemeye başlamıştır (Sasanadigital, 2024).

1. 4. Pazarlama 4.0: Teknoloji ve Bağlantı Tabanlı Pazarlama

Pazarlama, hem çevrimiçi hem de çevrimdışı çok kanallı bir yaklaşım gerektirir. Bazı insanlar teknolojinin pazarlamada uygulanmasını facebook, instagram, tiktok gibi diğer dijital platformlar gibi sosyal ağlarda içerik oluşturmak olarak düşünebilir ancak teknolojinin pazarlamada uygulanması aslında güçlü çok kanallı varlık oluşturmakta gizlidir. Yapay zekanın, doğal dil işlemenin, sensör teknolojisinin ve nesnelerin internetinin faydalarından yararlanmak, gelişmiş ve unutulmaz bir kullanıcı deneyimi sunmayı sağlar (Grace, 2024). Pazarlama 4.0, şirketleri ve tüketicileri birbirine bağlamak için geleneksel pazarlamadan dijital pazarlamaya geçişi işaret eder. Örneğin dünyada kahvaltılık gevrek üreticileri tüketicilerle doğrudan etkileşim kurmak, geri bildirim toplamak ve marka bilinirliğini artırmak için sosyal medya platformlarını kullanmaya başlamıştır (Sasanadigital, 2024).

1. 5. Pazarlama 5.0: Sürdürülebilirlik ve Deneyim

Pazarlama 5.0, müşteri yolculuğu boyunca değer yaratmak, iletmek, sunmak ve geliştirmek için insanları taklit eden teknolojilerin uygulanması olarak tanımlanmaktadır. Pazarlama 5.0'ın yalnızca arka ofis operasyonlarına odaklandığını düşünebilir ancak doğrudan müşteri hizmeti olan faaliyetleri gerçekleştirirken de uygulanabilir olduğunu söylemek gerekir. Örneğin, toplanan veriler aracılığıyla müşteri davranış kalıplarını belirlemeye olanak tanıyan pazarlama süreçlerine uygulanan AI'nın gücüdür (Grace, 2024). Pazarlama 5.0, sürdürülebilirlik ilkelerini benzersiz tüketici deneyimiyle bütünleştirir. Örneğin, yerel süt üreticileri organik hammaddeler kullanmaya başlayarak çevreyi önemseyen tüketicileri çekmek için pazarlama kampanyalarında yeşile dönme mesajını arttırmaktadır (Sasanadigital, 2024).

1. 6. Pazarlama 6.0: İşbirliğinin ve Topluluğun Gücü

Pazarlama 6.0 veya meta pazarlama, fiziksel ve dijital arasındaki sınırları aşan, müşterilerin ikisi arasında hiçbir fark algılamadığı sürükleyici bir deneyim sağlayan bir pazarlama yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Grace, 2024). Pazarlama 6.0, şirketlerin veri analitiği ve yapay zeka aracılığıyla tüketicilerle etkileşim kurma biçiminde bir dönüşüm yaratmaktadır. Örneğin, dondurulmuş gıda üreticileri, erişimlerini genişletmek ve tüketicilerle etkileşimi artırmak için çevrimiçi topluluklarla iş birliği yapmaktadır (Sasanadigital, 2024).

Tablo 1. Pazarlama Kavramı 1.0 - Pazarlama 6.0 Karşılaştırma Tablosu

Pazarlama Aşamaları	Odak	Örnek
Pazarlama 1.0 (1900'ler)	Ürünler ve Kalite	Üreticiler sadece mevcut ürünlere odaklanır ve bu ürünlerin kalitesini sürekli olarak iyileştirmeyi hedefler.
Pazarlama 2.0 (1960'lar)	Müşteri Memnuniyeti Odaklı	Üreticiler tüketici isteklerini araştırmaya ve başka ürün çeşitleri geliştirmeyi düşünmeye başladılar.
Pazarlama 3.0 (1980'ler)	Duygusal Bağlantı, Sosyal Değer ve Çevre	Bir şirket sosyal bir etkinlik düzenler, etkinlikte toplulukla işbirliği yapar.
Pazarlama 4.0 (2010'lu Yıllar)	Teknoloji ve Bağlantılar	Şirket veya işletme, ürün eğitiminde tutarlı bir web sitesine ve sosyal medya içeriğine sahip olmaya başladı.
Pazarlama 5.0 (2015 sonrası)	Sürdürülebilirlik ve Deneyim	Bir işletme ürünlerini "çevre dostu" olarak markalaştırarak ve içeriklerini güncelleyerek, onları yaşam için acilmiş gibi göstermektedir.
Pazarlama 6.0 (2020'ler)	İşbirliği ve Topluluk	Bir marka, faaliyetlerini desteklemek için bir toplulukla iş birliği yapar.

2. Endüstri 6.0: Hiper Kişiselleştirmenin Temeli

Endüstri 6.0 salt kişiselleştirmenin ötesine geçerek müşterilerin tasarım ve üretim sürecine aktif olarak katıldığı işbirliğine dayalı bir ortamı teşvik etmektedir. Bu, Pazarlama 6.0'ın "birlikte yapma/yaratma" ilkesiyle mükemmel bir uyum içindedir. Müşterilerin, ürünleri gerçek zamanlı olarak özelleştirmek için yapay zeka destekli tasarım platformlarıyla etkileşime girebileceği ve üretim döngüsüne geri bildirim sağlayan değerli geri bildirimler sağlayabileceği bir senaryo hayal edin (Hermann ve diğerleri, 2016). Bu iki yönlü iletişim, Pazarlama 6.0'ın temel ilkesi olan müşteriler arasında sahiplenme duygusunu ve marka sadakatini teşvik eder.

Endüstri 6.0, yapay zeka ile donatılmış ve Nesnelerin İnterneti (IoT) aracılığıyla bağlanan makinelerin üretim süreçlerini gerçek zamanlı olarak uyarlayıp optimize edebildiği akıllı üretim kavramına dayanmaktadır (Bakla, 2020). Bu hiper bağlantı, fabrika duvarlarının ötesine geçerek üretim, lojistik ve müşteri etkileşimleri arasında kesintisiz bir veri akışı yaratır. Müşteri tercihlerini, satın alma alışkanlıklarını ve gerçek zamanlı ihtiyaçları kapsayan bu veriler Pazarlama 6.0'ın can damarı haline gelmektedir.

2.1. Pazarlama 6.0: Müşteri Odaklılık için Verilerinden Yararlanma

Endüstri 6.0'ın birbirine bağlı doğası çok büyük miktarda veri üretmektedir. Makinelere ve ürünlere yerleştirilmiş sensörler, müşteri tercihleri, kullanım kalıpları ve potansiyel bakım ihtiyaçları hakkında gerçek zamanlı bilgiler sağlar (Qin ve diğerleri, 2019). Pazarlama 6.0, hiper hedefli kampanyalar ve kişiselleştirilmiş içerik oluşturmak için bu "Büyük Veriden" yararlanır. Müşterilerin uyum ve stil tercihlerini anlamak için akıllı giysilerden elde edilen verileri kullanan bir giyim şirketi hayal edin. Bu bilgiler daha sonra pazarlama mesajlarını uyarlamak ve tamamlayıcı ürünler önermek için kullanılabilir ve böylece kusursuz bir müşteri deneyimi yaratılabilir (Verhoef ve diğerleri, 2020).

Pazarlama 6.0, akıllı fabrikalar ve veriye dayalı karar alma çağı olan Endüstri 4.0'ın attığı temel üzerine inşa edilmektedir. Pazarlamacılar, Endüstri 6.0'ın ürettiği zengin verilere erişim sayesinde müşteri davranışlarını daha derinlemesine inceleyebilir ve mesajlaşmayı ve ürün tekliflerini benzersiz bir hassasiyetle özelleştirebilir (Anderson & Jacobson, 2000). Yapay zeka algoritmaları, belirli ihtiyaçlara ve tercihlere sahip müşteri segmentlerini belirlemek için geniş veri kümelerini analiz edebilir. Bu, bireysel düzeyde yankı uyandıran, son derece kişiselleştirilmiş pazarlama kampanyalarının oluşturulmasına olanak tanır.

Teknolojik Temeller: Endüstri 6.0, endüstriyel süreçlerde otonom karar almayı ve kendi kendini optimize etmeyi kolaylaştıran dijital ve fiziksel sistemlerin kusursuz entegrasyonu ile karakterize edilir. Temel teknolojiler arasında tahmine dayalı bakım ve kalite kontrolü sağlayan yapay zeka; Birbirine bağlı cihazlardan gerçek zamanlı veri sağlayan IoT; ve tedarik zincirlerinde şeffaflığı ve güvenliği sağlayan blockchain (Miller, 2023). Bu teknolojiler toplu olarak üretim sistemlerinin esnekliğini ve yanıt verebilirliğini artırır (Garcia ve diğerleri, 2024).

Pazarlama 6.0, tüketici etkileşiminde devrim yaratmak için aynı teknolojilerden yararlanmaktadır. Yapay zeka algoritmaları, davranışları ve tercihleri tahmin etmek için çok miktarda tüketici verisini analiz ederek aşırı kişiselleştirilmiş pazarlama kampanyalarına olanak tanır (Lee, 2022). IoT cihazları, tüketicilerin ürünlerle olan etkileşimleri hakkında gerçek zamanlı veriler toplayarak pazarlamacılara tüketici ihtiyaçları ve deneyimlerine ilişkin daha derin içgörüler sağlar (Chen ve Wang, 2023). Ek olarak blockchain teknolojisi, tüketici verilerini ve sadakat programlarını yönetmek için güvenli ve şeffaf yollar sunar (Smith ve Davis, 2023). Endüstri 6.0 otomasyonu ön plana çıkarsa da insanın rolünü azaltmaz. Odak noktası, insanların müşterilerle duygusal bağlantılar kurmak için yaratıcılıklarını ve empatilerini güçlendirdiği insan-makine işbirliğine doğru kaymaktadır (Alcacer ve Cruz-Machado, 2019). Pazarlama 6.0 bu sinerjiden güç alarak yapay zeka destekli otomasyon

sayesinde tekrarlanan görevlerden kurtulan pazarlama ekipleri, bireysel müşteri değerleri ve istekleriyle örtüşen ilgi çekici anlatılar ve marka hikayeleri oluşturmaya odaklanabilir.

2. 2. Pazarlama 6.0 Örnekleri

- Yapay Zekâ Kullanan Aşırı Kişiselleştirilmiş Kampanyalar

Pazarlama 6.0, büyük miktarda tüketici verisini analiz etmek ve son derece kişiselleştirilmiş pazarlama kampanyaları oluşturmak için gelişmiş yapay zekâ algoritmalarından yararlanır. Şirketler, bireysel tüketici davranışlarını, tercihlerini ve satın alma kalıplarını anlayarak, pazarlama mesajlarını ve tekliflerini her müşteriye özel olarak uyarlayabilir, etkileşim ve dönüşüm oranlarını artırabilir. Örneğin Netflix, kullanıcılarına izleme geçmişlerine ve tercihlerine göre kişiselleştirilmiş içerik önermek için yapay zekâyı kullanmaktadır (Smith, 2022).

- Nesnelerin İnterneti Aracılığıyla Gerçek Zamanlı Müşteri Etkileşimi

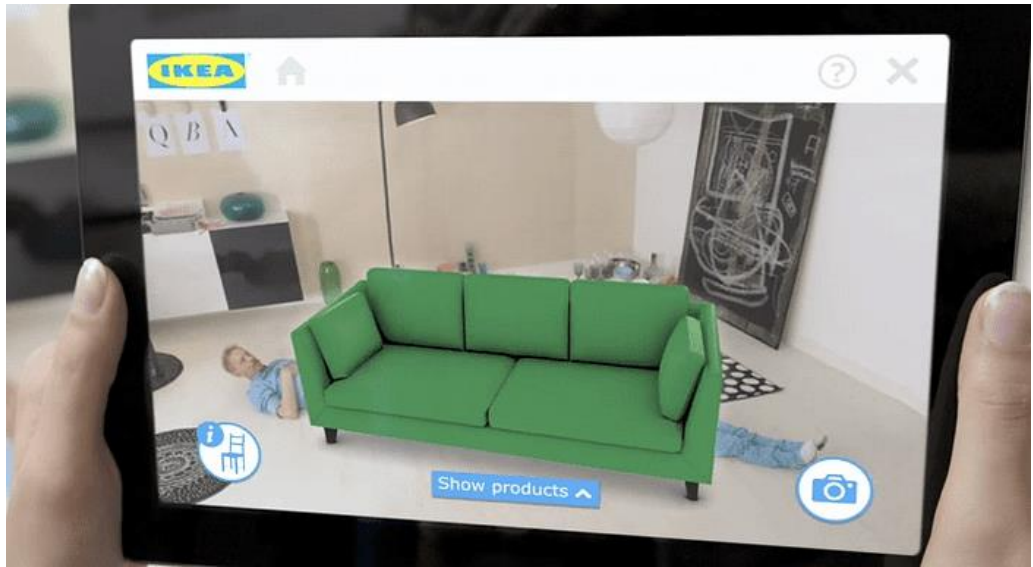
IoT cihazlarının pazarlama stratejilerine entegrasyonu, şirketlerin müşterilerle gerçek zamanlı olarak etkileşim kurmasına olanak tanır. Örneğin akıllı ev cihazları tüketici alışkanlıkları hakkında veri toplayıp kullanıcılara kişiselleştirilmiş teklifler veya hatırlatmalar gönderebilir. Akıllı bir buzdolabı, yiyecekleri azaldığında kullanıcıyı bilgilendirebilir ve stoklarını yenilemek için tarifler veya indirimler önerebilir. Bu düzeyde gerçek zamanlı etkileşim, müşteri deneyimini ve sadakatini artırır (Chen ve Wang, 2023).

- Blockchain ile Artan Müşteri Güveni ve Şeffaflık

Pazarlama 6.0'da müşteri güvenini oluşturmak için kritik önem taşıyan veri güvenliği ve şeffaflığını sağlamak amacıyla Blockchain teknolojisi kullanır. Örneğin, blockchain tabanlı bir şirket olan Everledger, elmasların ve diğer lüks malların menşeyini takip eder. Everledger, bir ürünün geçmişine ilişkin şeffaf ve karıştırmaya karşı korumalı kayıtlar sağlayarak tüketicinin güvenini artırır ve sahte ürünlerle mücadele ederek marka itibarını artırır (Smith ve Davis, 2023).

- Sürükleyici Alışveriş Deneyimleri için Artırılmış Gerçeklik (AR)

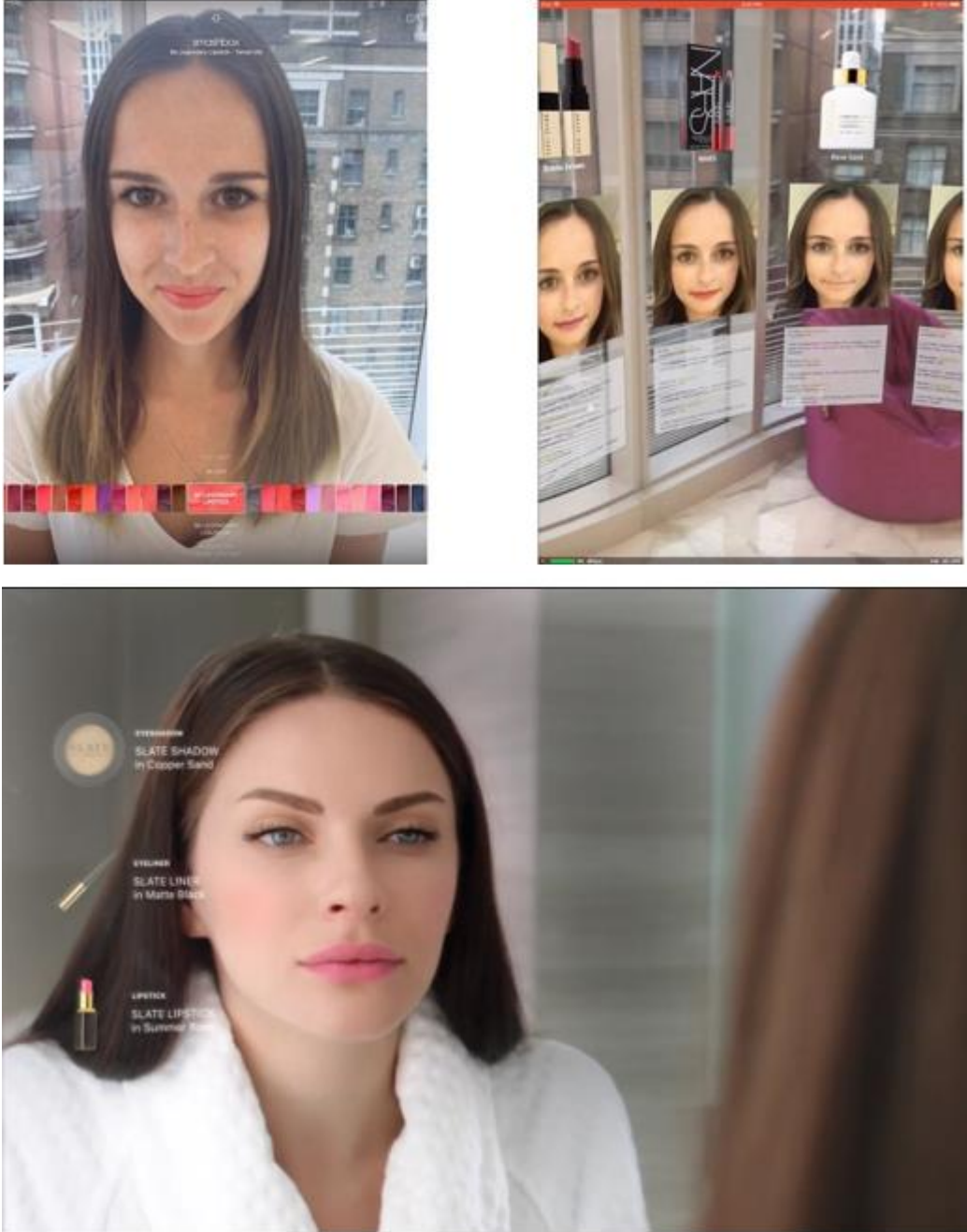
AR teknolojisi, tüketicilerin satın alma işlemi yapmadan önce ürünleri kendi ortamlarında görselleştirmelerine olanak tanıyarak çevrimiçi ve çevrimdışı alışveriş deneyimleri arasında köprü oluşturur. IKEA'nın AR uygulaması IKEA Place, müşterilerin satın almadan önce nasıl oturduğunu ve görüldüğünü görmek için evlerine sanal mobilya yerleştirmelerine imkan sağlar. Bu sürükleyici deneyim yalnızca satışları artırmakla kalmaz, aynı zamanda geri dönüş olasılığını da azaltır (Johnson ve Brown, 2023).

Şekil 1. IKEA sanal gerçeklik uygulaması

Kaynak: (Grace, 2024).

Artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) kavramlarını kapsayan genişletilmiş gerçeklik (XR), yerini almaya başladı. Hem AR hem de VR, kullanıcıların fiziksel olanı dijital olanla harmanlamasına izin verir, ancak bu aynı oldukları anlamına gelmez. Artırılmış gerçeklik, dijital öğeleri fiziksel dünyaya sokar. Örneğin, müşterilerinin evleri gibi bir alanda bir mobil uygulama kullanarak ilgilendikleri mobilyaları sanal olarak denemelerine olanak tanıyan IKEA (Grace, 2024).

Şekil 2: L'Oréal, Yapay Zeka ve Artırılmış Gerçeklik Uygulaması

Kaynak: Pazarlamasyon, 2024.

Kozmetik şirketi L'Oréal de müşterilerin artırılmış gerçeklik aracılığıyla makyajı denemelerine olanak tanıyan uygulamayı sundu.

Şekil 3. Volvo sanal gerçeklik deneyimi

Kaynak: Autocar, 2024.

Sanal gerçeklik, kullanıcının gerçek dünyadaki bir ortamı simüle eden dijital bir dünyayı deneyimlemesini sağlar. Bir örnek, müşterilerine sanal bir test sürüşü sunan Volvo'dur. Şirket, gerçek dünyadaki sürüş senaryolarını güvenli bir şekilde simüle etmek için kapalı test pistlerine konuşlandırılan sürülebilir test platformlarında sanal gerçeklik donanımı ve Unity gerçek zamanlı işleme yazılımının bir kombinasyonunu kullanmaktadır.

Yukarıda tartışıldığı gibi hem AR hem de VR, kullanıcıların fiziksel alanlarda dijital deneyimler tüketmesine olanak tanıyan genişletilmiş gerçeklik (XR) kavramının daha geniş kapsamına girer. Tersine, bazı teknolojiler kullanıcıların dijital bir ortamda gerçek dünya hislerini deneyimlediklerini hissetmelerine olanak tanır. Bu kavram metaverse olarak adlandırılır ve sürükleyici deneyimin diğer tarafını temsil eder.

- Proaktif Müşteri Hizmetleri için Tahmine Dayalı Analitik

Şirketler tahmine dayalı analitiği kullanarak müşteri ihtiyaçlarını tahmin edebilir ve sorunları ortaya çıkmadan önce çözebilir. Örneğin Amazon, bir müşterinin bir ürünü ne zaman yeniden sipariş etmesi gerekebileceğini tahmin etmek için tahmine dayalı analizleri kullanarak zamanında hatırlatmalar veya öneriler gönderir. Bu proaktif yaklaşım yalnızca müşteri memnuniyetini artırmakla kalmaz, aynı zamanda tekrarlanan satışları da artırır (Lee, 2022).

Steve's Comics, alışveriş yapanlara geçmiş satın alma davranışlarına göre hazırlanmış haftalık e-posta bültenleri göndermektedir. Süper kahraman hayranlarına bir sonraki mağaza içi alışverişlerinde ücretsiz bir SuperKitty numarası sunulurken, Western film hayranlarına Kovboy Joe için bir teklif verilmektedir. Abonelerin, koleksiyon ürünleri mağazada mevcut olduğunda SMS uyarısı almak için cep telefonu numaralarını vermeleri teşvik edilmektedir (Mailchimp, 2024).

3. Literatür

Pazarlama 6.0, müşteri katılımını ve marka sadakatini devrim niteliğinde değiştirmek için hiper kişiselleştirme, gerçek zamanlı veri ve yeni nesil teknolojilerden yararlanarak Endüstri 6.0 ile sorunsuz bir şekilde bütünleşen gelişmiş bir paradigmayı temsil eder. Yapay zeka destekli tasarım platformları

ve IoT özellikli sistemleri kullanarak, müşterilere katılımcı tasarım ilkeleriyle uyumlu bir şekilde ürünleri aktif bir şekilde birlikte yaratma ve özelleştirme olanağı sağlar ve bir sahiplik duygusu ve duygusal bağ oluşturur (Hermann vd., 2016; Bakla, 2020). Endüstri 6.0'ın birbirine bağlı yapısı, gömülü sensörlerden ve cihazlardan büyük miktarda veri üreterek, hiper hedefli pazarlama kampanyaları ve son derece kişiselleştirilmiş içerik oluşturmak için kritik öneme sahip olan müşteri tercihleri, kullanım kalıpları ve potansiyel ihtiyaçlar hakkında gerçek zamanlı içgörüler sağlar (Qin vd., 2019; Verhoef vd., 2020). Örneğin, giyim şirketleri tüketici stilini ve uyum tercihlerini anlamak için akıllı giysilerden gelen verileri analiz edebilir, bu da onların pazarlama mesajlarını kişiselleştirmelerine ve tamamlayıcı ürünler önermelerine olanak tanır ve böylece genel müşteri deneyimini iyileştirir (Miller, 2023; Chen ve Wang, 2023). Blockchain teknolojisi, veri yönetiminde şeffaflık ve güvenliği sağlayarak bu ekosistemi daha da desteklerken, yapay zeka algoritmaları müşteri segmentlerini belirlemek ve davranışları benzeri görülmemiş bir doğrulukla tahmin etmek için karmaşık veri kümelerini analiz ederek pazarlamacıların kişiselleştirilmiş anlatılar ve marka hikayeleri oluşturmasını sağlar (Smith ve Davis, 2023; Lee, 2022). Teknolojik entegrasyonun ötesinde, Pazarlama 6.0 insan yaratıcılığı ile makine zekası arasındaki sinerjiyi benimseyerek pazarlamacıların odağını tekrarlayan görevlerden hikaye anlatımı ve empati odaklı stratejiler yoluyla müşterilerle daha derin duygusal bağlantılar kurmaya kaydırır (Alcacer ve Cruz-Machado, 2019; Garcia ve diğerleri, 2024). Bu yaklaşım yalnızca tüketici katılımında verilerin etik kullanımıyla uyumlu olmakla kalmaz, aynı zamanda daha çevik ve duyarlı bir pazarlama ekosistemine katkıda bulunan öngörücü bakım ve kalite kontrol gibi teknolojilerin potansiyelini de en üst düzeye çıkarır (Anderson ve Jacobson, 2000; Verhoef ve diğerleri, 2020). Sonuç olarak, Pazarlama 6.0, tüketici yolculuğunun her aşamasına iş birliği, yenilikçilik ve duygusal rezonans yerleştirerek müşteri odaklılığı yeniden tanımlar.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0'ın evrimi, bir alandaki teknolojik ilerlemelerin diğer alanda yenilikçiliği ve verimliliği teşvik ettiği sinerjik bir ilişkiyi temsil etmektedir. Yapay zeka, IoT ve büyük veri analitiğinin entegrasyonu bu ortak evrimin merkezinde yer alarak ve daha kişiselleştirilmiş, verimli ve duyarlı üretim ve pazarlama süreçlerine olanak sağlar. Bu teknolojiler gelişmeye devam ettikçe Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0 arasındaki karşılıklı bağımlılık muhtemelen derinleşecek ve her iki alanda da daha fazla ilerlemeye yol açacaktır.

Endüstri 6.0 ile Pazarlama 6.0'ın yakınlaşması, müşteri odaklılıkta yeni bir çağın habercisidir. İşletmeler, verilerin ve akıllı sistemlerin gücünden yararlanarak müşterileriyle daha derin bağlantılar kurabilir, marka bağlılığını geliştirebilir ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik edebilir. Her iki sektör de gelişmeye devam ettikçe, aralarındaki simbiyotik ilişki şüphesiz önümüzdeki yıllarda daha yenilikçi ve etkili pazarlama stratejilerine yol açacaktır.

Pazarlamanın evrimi, yıllar içinde ürün merkezli yaklaşımlardan müşteri odaklı stratejilere ve şimdi Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0 dönemine doğru önemli dönüşümler gördü. Her aşama, işletmelerin müşterileriyle nasıl etkileşime girdiği ve teknolojik gelişmelere nasıl uyum sağladığı konusunda değişikliklere yol açtı. Bu gelişmeler ışığında, işletmelerin sürekli değişen pazarlama ortamında yol alabilmeleri için sonuçlar çıkarmak ve öneriler sunmak çok önemlidir.

Pazarlama 1.0'dan Pazarlama 6.0'a geçiş, yalnızca ürün kalitesini vurgulamaktan müşteri memnuniyetini, duygusal bağları, sürdürülebilirliği ve sürükleyici deneyimleri önceliklendirmeye doğru temel bir değişimi ifade eder. Bu evrim, tüketici davranışının ve beklentilerinin değişen dinamiklerini yansıtır. Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0'ın ortaya çıkışı, yapay zeka (AI), Nesnelerin İnterneti (IoT), artırılmış gerçeklik (AR) ve blok zinciri gibi gelişmiş teknolojilerin entegrasyonu ile desteklenmiştir. Bu teknolojiler yalnızca üretim süreçlerini dönüştürmekle kalmamış, aynı zamanda müşteri etkileşimlerini ve veri odaklı pazarlama stratejilerini de devrim niteliğinde değiştirmiştir. Pazarlama 6.0, çok miktarda tüketici verisinin analizi yoluyla hiper kişiselleştirilmiş kampanyalar için potansiyeli açığa çıkarmıştır. İşletmeler artık pazarlama mesajlarını ve tekliflerini benzeri görülmemiş bir hassasiyetle uyarlayabilir ve bu da gelişmiş müşteri katılımı ve sadakatine yol açabilir. Otomasyon, Pazarlama 6.0'da önemli bir rol oynarken, odak noktası müşterilerle bağlantı kurmada insan yaratıcılığını ve empatisini teşvik etmeye devam etmektedir. İnsan içgörülerini ile AI odaklı otomasyon

arasındaki sinerji, bireysel müşteri değerlerine ve tercihlerine göre uyarlanmış ilgi çekici anlatıların ve marka hikayelerinin yaratılmasını sağlar. İşletmeler, bireysel müşteri ihtiyaçları ve tercihleriyle uyumlu, son derece kişiselleştirilmiş pazarlama kampanyaları oluşturmak için yapay zeka ve veri analitiğinden yararlanmalıdır. Bu yaklaşım, müşterilerle daha derin bağlantılar kurar ve daha yüksek dönüşüm oranları sağlar. IoT cihazlarını pazarlama stratejilerine dahil etmek, gerçek zamanlı müşteri etkileşimlerini mümkün kılar ve işletmelerin bireysel davranışlara ve tercihlere göre kişiselleştirilmiş teklifler, öneriler ve hatırlatıcılar sunmasını sağlar. Blockchain teknolojisinden yararlanmak, ürün kökenleri, özgünlük ve tedarik zinciri bütünlüğü hakkında şeffaf kayıtlar sağlayarak müşteri güvenini artırabilir. İşletmeler bunu sahte ürünlerle mücadele etmek ve marka itibarı oluşturmak için kullanabilir. Artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) teknolojilerini benimsemek, müşteriler için sürükleyici deneyimler yaratabilir ve satın alma işlemi yapmadan önce ürünleri kendi ortamlarında görselleştirmelerine olanak tanır. Bu yalnızca alışveriş deneyimini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda iade oranlarını da azaltır. İşletmeler, tahmini analitiği kullanarak müşteri ihtiyaçlarını tahmin edebilir ve potansiyel sorunları ortaya çıkmadan önce proaktif bir şekilde ele alabilir. Bu proaktif yaklaşım müşteri memnuniyetini ve sadakatini artırır.

Pazarlamanın erken aşamalarından Pazarlama 6.0'a evrimi, işletmelerin müşterileriyle nasıl etkileşim kurduğu konusunda bir paradigma değişimine yol açtı. Gelişmiş teknolojileri, aşırı kişiselleştirmeyi ve insan merkezli bir yaklaşımı benimsemek, işletmelerin bu yeni pazarlama çağında başarılı olmaları için çok önemli olacaktır. İşletmeler bu önerileri benimseyerek kendilerini Endüstri 6.0 ve Pazarlama 6.0'ın ön saflarında konumlandırabilir, sürdürülebilir büyümeyi ve anlamlı müşteri ilişkilerini teşvik edebilirler.

KAYNAKÇA

- Alcacer, J., & Cruz-Machado, V. (2019). Human-machine collaboration in Industry 6.0: Strengthening creativity and empathy in marketing. *Journal of Advanced Industrial Studies*, 15(3), 45-57.
- Allied ICT Finland. (2024). From Industry X to Industry 6.0. https://www.alliedict.fi/wp-content/uploads/2021/08/Industry-X-White-Paper-3.5.2021_Final.pdf, Erişim Tarihi: 06.06.2024.
- Anderson, P., & Jacobson, R. (2000). D2C: Do-it-yourself marketing in the computer age. Simon and Schuster.
- Anderson, R., & Jacobson, D. (2000). Personalization in marketing: Historical foundations and future trends. *Marketing Science Quarterly*, 22(4), 13-25.
- Autocar. How Volvo is using gaming technology to make safer cars. <https://www.autocar.co.uk/car-news/technology/how-volvo-using-gaming-technology-make-safer-cars> adresinden alındı, (2024, 08 01). Erişim Tarihi: 06.06.2024.
- Bakla, D. (2020). The role of hyper-connectivity in Industry 6.0: Implications for marketing strategies. *International Journal of Industrial Systems*, 9(2), 87-99.
- Bakla, M. (2020, August 21). The Future: Industry 6.0. Medium. <https://medium.com/@mustafabakla/the-future-industry-6-0-4ed653ec897f>
- Chen, Y., & Wang, H. (2023). IoT-driven marketing insights: Real-time data for consumer engagement. *Technology and Marketing Review*, 12(1), 56-78.
- Chen, Y., & Wang, L. (2023). Real-time consumer insights: IoT in marketing. *Journal of Digital Marketing*, 15(2), 45-60.
- Çınar, O., Altuntaş, S. & Alan, M.A. (2021), "Technology transfer and its impact on innovation and firm performance: empirical evidence from Turkish export companies", *Kybernetes*, Vol. 50 No. 7, pp. 2179-2207. <https://doi.org/10.1108/K-12-2019-0828>, Erişim Tarihi: 08.06.2024.

Duggal, A.S., Malik, P.K., Gehlot, A., Singh, R., Gaba, G.S., Masud, M., Al-Amri, J.F.: A sequential roadmap to industry 6.0: Exploring future manufacturing trends. *IET Commun.* 16, 521–531 (2022). <https://doi.org/10.1049/cmu2.12284>

Garcia, P., Lee, J., & Martinez, R. (2024). Flexible production systems in Industry 6.0: Impacts on marketing adaptability. *Journal of Production and Marketing Integration*, 8(1), 99-112.

Garcia, R., Kim, S., & Patel, V. (2024). The future of smart manufacturing: A comprehensive guide. *Industry Innovations*, 10(1), 78-94.

Grace, M. A. (2024, 05 09). Marketing of the future: Enter the world of Marketing 6.0 and conquer new audiences! <https://medium.com/@marieannegrace/marketing-of-the-future-enter-the-world-of-marketing-6-0-and-conquer-new-audiences-a80c7507d663> Erişim Tarihi: 02.06.2024.

Grace, M. A. What is marketing and how has it evolved over time?: <https://medium.com/@marieannegrace/what-is-marketing-and-how-has-it-evolved-over-time-22c0ec7597a0> adresinden alındı, (2024, 03 27).

Hermann, M., Pentek, T., & Otto, B. (2016). Industry 4.0 maturity index: Transforming industries with customer-centric systems. *Journal of Digital Transformation*, 5(2), 120-140.

Huang, M.-H., Hsu, W.-H., & Chen, H.-H. (2020). Examining the roles of technology readiness and service quality in theme park tourists' continuance intention: A fsQML with mediation analysis. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 44(2), 286-311. [invalid URL removed]

IGI Global. (n.d.). Customer-Centric Excellence in the Marketing 6.0 Era: Industry 6.0. <https://www.wiley.com/en-us/Marketing+6+0%3A+The+Future+Is+Immersive-p-00355713>, Erişim Tarihi: 02.06.2024.

Johnson, A., & Brown, M. (2023). The evolution of marketing strategies in the era of AI and IoT. *Marketing Today*, 22(3), 34-50.

Lee, J. (2022). Predictive analytics in Marketing 6.0: Harnessing AI for customer insights. *Journal of Applied Marketing Research*, 10(3), 34-56.

Lee, J. (2022). Predictive analytics in marketing: Leveraging AI for consumer insights. *Marketing Intelligence Review*, 18(4), 12-25.

Lemon, K. N., & Verhoef, P. C. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69-96. <https://doi.org/10.1509/jm.15.0060>

Mailchimp. Marketing omnicanal. <https://mailchimp.com/es/marketing-glossary/omnichannel-marketing/> Erişim Tarihi: 02.05.2024

Miller, K. (2023). Blockchain and its role in secure consumer engagement in Marketing 6.0. *Journal of Digital Trust*, 7(2), 89-104.

Miller, T. (2023). Autonomous systems and the future of industry. *Journal of Industrial Technology*, 25(2), 67-82.

Parker, G., McLean, S., Heath, M., & Cahill, F. (2019). Rethinking mass customization: Towards a framework for the co-creation of value. *Journal of Business Research*, 101, 644-655. [<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.03.025>]([invalid URL removed]).

Pazarlamasyon. L'Oréal, Yapay Zeka ve Artırılmış Gerçeklik Sayesinde Güzelliği Online'a Taşıyor. <https://www.pazarlamasyon.com/loreal-yapay-zeka-ve-artirilmis-gerceklik-sayesinde-guzelligi-onlinea-tasiyor> adresinden alındı. (2024, 08 01).

Qin, J., Liu, Y., & Grosvenor, R. (2019). Data-driven manufacturing in Industry 6.0: A review of marketing implications. *Journal of Manufacturing Systems*, 52, 227-234.

Sasanadigital.. Marketing 6.0 Concept & Company Digital Marketing Strategy. <https://sasanadigital.com/en/mengenal-konsep-marketing-1-0-hingga-marketing-6-0/>, Erişim Tarihi: 02.04.2024

Smith, A., & Davis, M. (2023). Blockchain in Marketing 6.0: Applications in loyalty programs and data management. *Journal of Blockchain Studies*, 6(3), 112-129.

Smith, H. (2022). Personalization in digital marketing: The role of AI. *Marketing Science Review*, 17(3), 89-101.

Smith, H. (2022). The impact of AI on industrial processes. *Industrial Engineering Journal*, 14(3), 89-101.

Smith, R., & Davis, K. (2023). Blockchain in marketing: Ensuring transparency and security. *Digital Commerce Review*, 9(1), 22-38.

Verhoef, P. C., Broekhuizen, T., Bart, Y., & Zhang, Y. (2020). Hyper-targeted campaigns: Leveraging big data for personalized marketing. *Journal of Marketing Innovation*, 18(4), 67-92.